

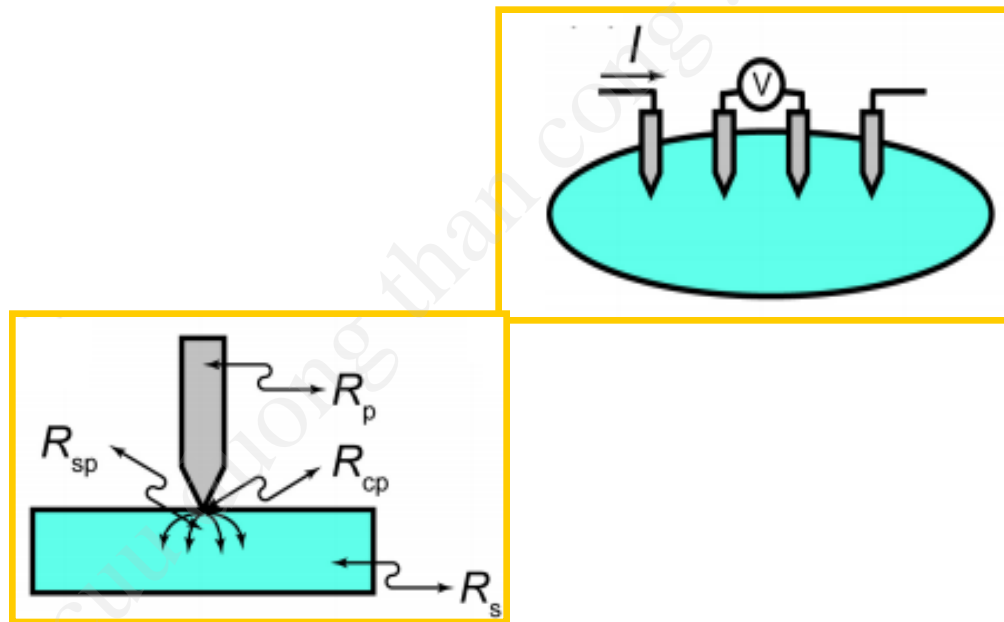
Chương 4. Phân tích tính chất điện của Vật liệu

4.1.
4 mũi dò

4.2.
Hiệu ứng
Hall

4.3.
Đặc trưng
 $I - V$

4.1. PHƯƠNG PHÁP 4 MŨI DÒ

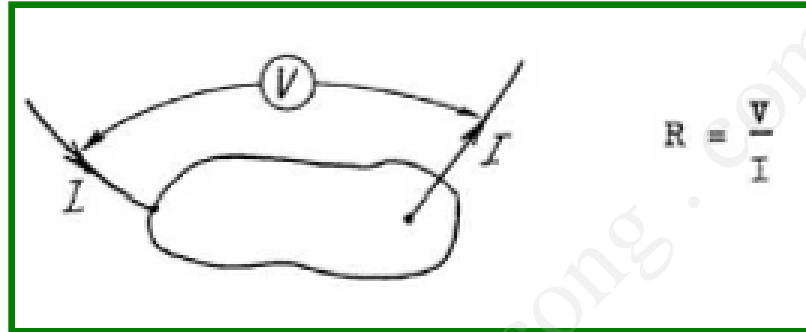

NỘI DUNG

- ✦ Một số khái niệm
- ✦ Phương pháp 4 mũi dò

Điện trở - điện trở suất

Điện trở

Điện trở suất

Đo được điện trở

Biết được hình dạng và kích thước của mẫu

Điện trở suất

$$\rho = G \cdot \frac{V}{I}$$

G: thừa số hình học

Điện trở mặt

Màng mỏng

Độ dày màng << Diện tích màng

Đặc trưng cho khả năng dẫn điện của màng mỏng. → **Điện trở mặt**

Giả sử có một mẫu dẫn điện như hình vẽ:

$$R = \rho \frac{a}{b \cdot t}$$

Nếu $a = b$ thì:

$$R_s = \frac{\rho}{t}$$

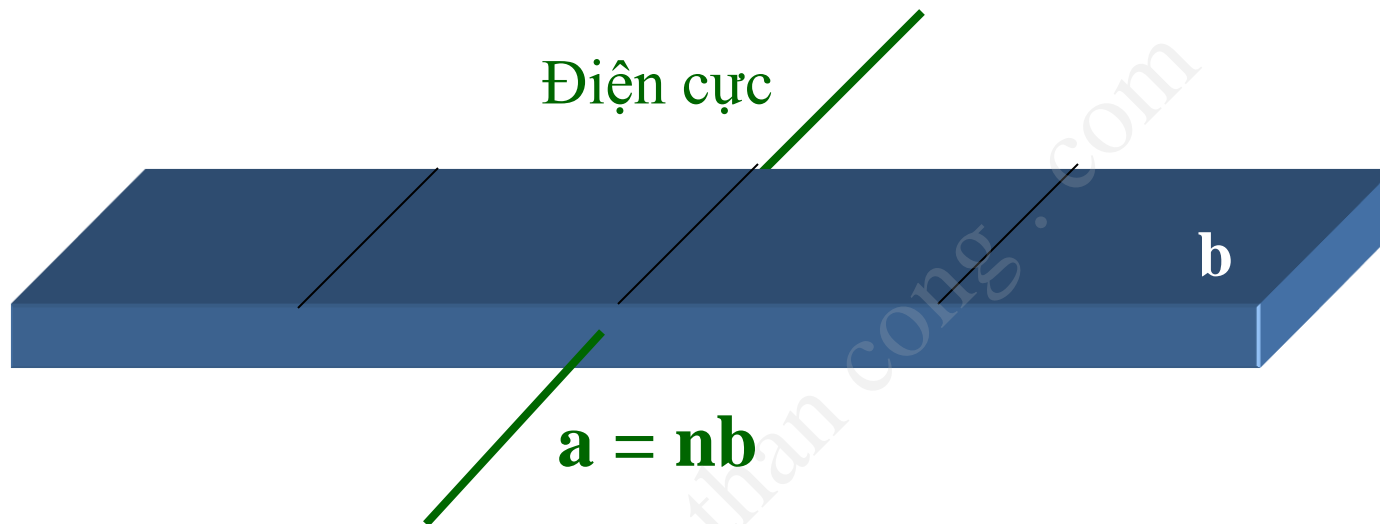
($\Omega/\square$)

Gọi là điện trở mặt

- Điện trở mặt không phụ thuộc vào diện tích của màng. Với độ dày xác định, điện trở mặt có thể đặc trưng cho độ dẫn điện của màng.
- Nếu $a \neq b$, chúng ta có thể tính được điện trở màng từ điện trở mặt bằng cách chia diện tích mẫu ra thành nhiều ô vuông nhỏ. Khi đó điện trở mặt sẽ có giá trị tùy thuộc vào vị trí của điện cực.

✦ Trường hợp điện cực mắc song song với mẫu:

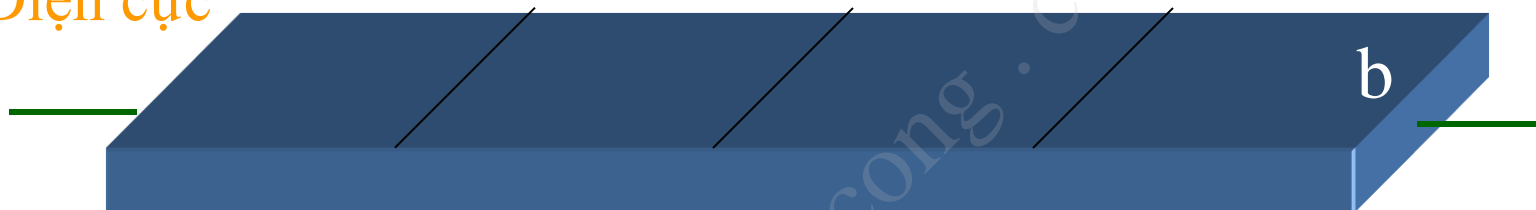
Điện trở của mẫu:

$$R = \frac{R_s}{n}$$

Với $n = a/b$

✦ Trường hợp điện cực mắc nối tiếp với mẫu:

Điện cực

$$a = nb$$

Điện trở của mẫu:

$$R = n.R_s$$

Với $n = a/b$

**Điện trở suất của đế
phải rất cao**

Dòng điện chỉ đi qua lớp
màng, không truyền xuống đế

Giảm sai số của phép đo

Điện trở suất của đế nhỏ

Dòng điện sẽ truyền xuống đế

Kết quả đo là tổng trở của hai
điện trở song song

Phương pháp 4 mũi dò

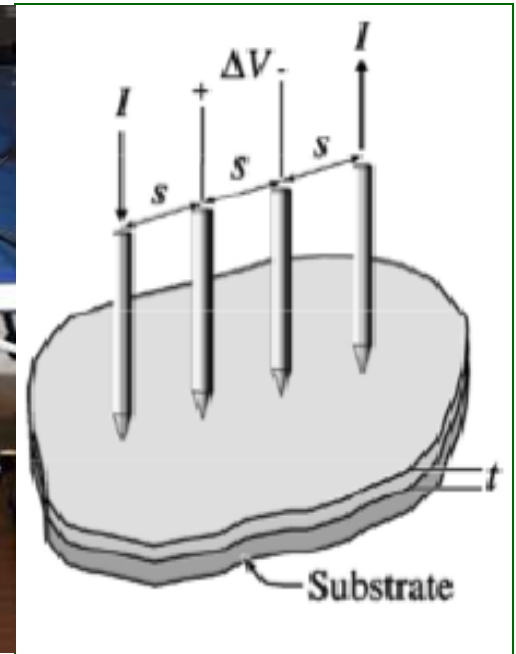

- Bốn mũi dò là thiết bị dùng để đo điện trở suất của vật liệu, bằng cách cho 4 mũi dò tiếp xúc với bề mặt vật liệu trên 1 đường thẳng.
- Bốn mũi dò được sử dụng rộng rãi trong công nghiệp bán dẫn và được ứng dụng trong cả hai lĩnh vực: nghiên cứu và sản xuất.

Cấu tạo

Gồm 04 phần chính:

- Bộ trục di chuyển mẫu
- Bộ đệm di chuyển đầu dò
- Bốn mí
- Nguồn

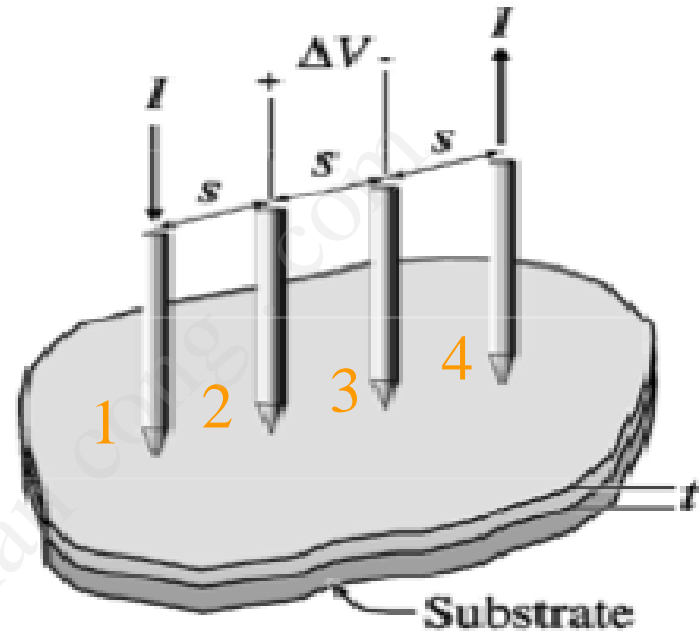

Nguyên tắc:

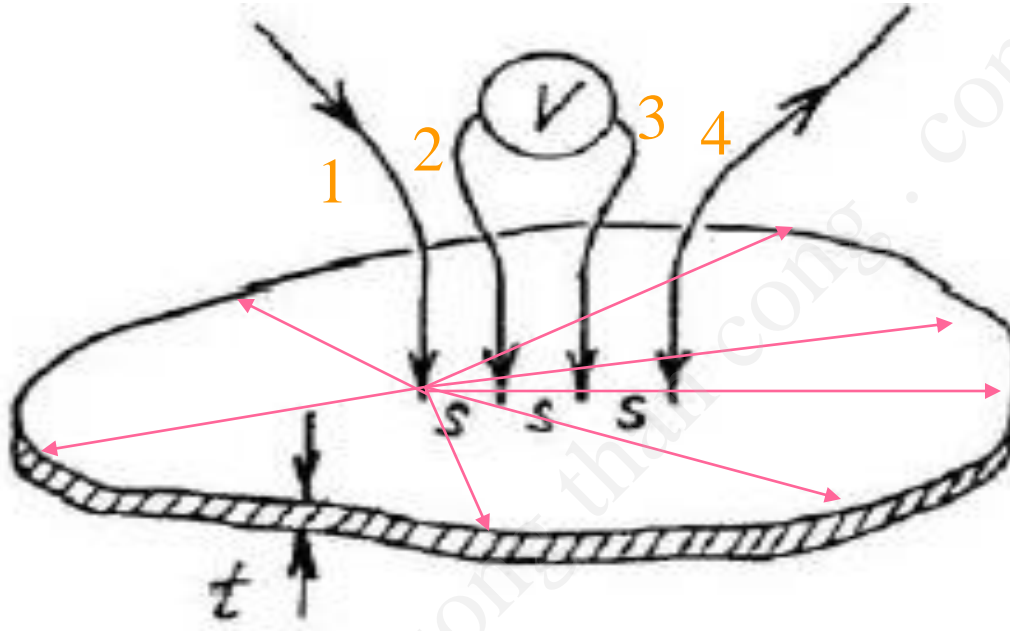
- Dòng điện được đưa vào mũi dò 1, lấy ra ở mũi dò 4.
- Đo hiệu điện thế giữa hai mũi dò 2 và 3.

Khi đó điện trở suất của màng được tính bởi biểu thức:

$$\rho = G(s, t) \frac{\Delta V}{I} \implies R_s = \frac{\rho}{t}$$

Thừa số hiệu chỉnh G phụ thuộc vào hình dạng mẫu, vị trí của các mũi dò trên mẫu và khoảng cách giữa các mũi dò.

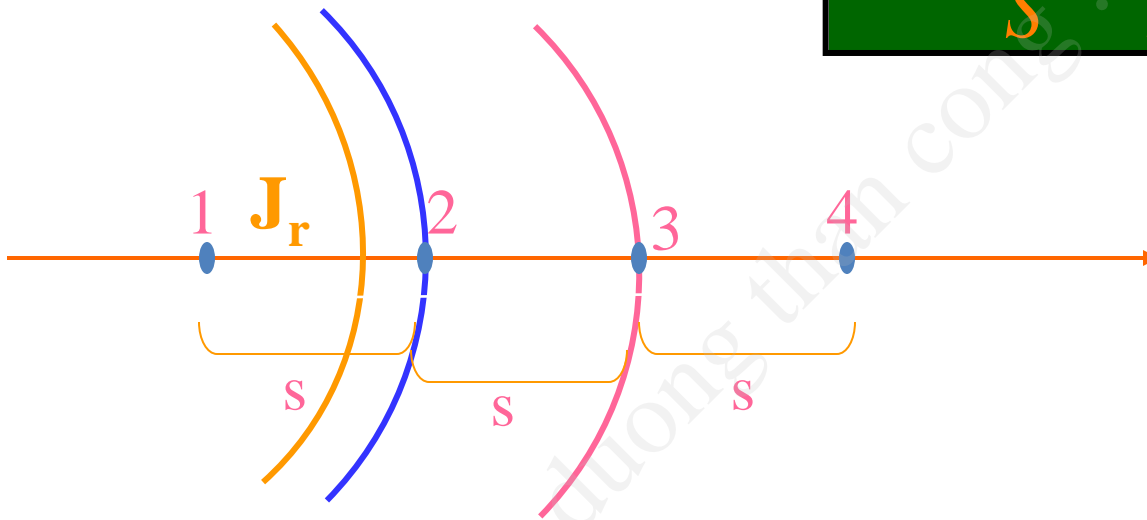

Độ dày màng $t \ll s$ ($t/s \ll 1$), do đó có thể xem phương của I song song bề mặt mẫu.

Khi đó mặt đẳng thế là các mặt trụ tâm ở vị trí mũi dò 1.

Mật độ dòng tại điểm bất kỳ trên mặt trụ đẳng thế có bán kính r tính từ mũi dò 1 là:

$$J_r = \frac{I}{S} = \frac{I}{2\pi r t}$$

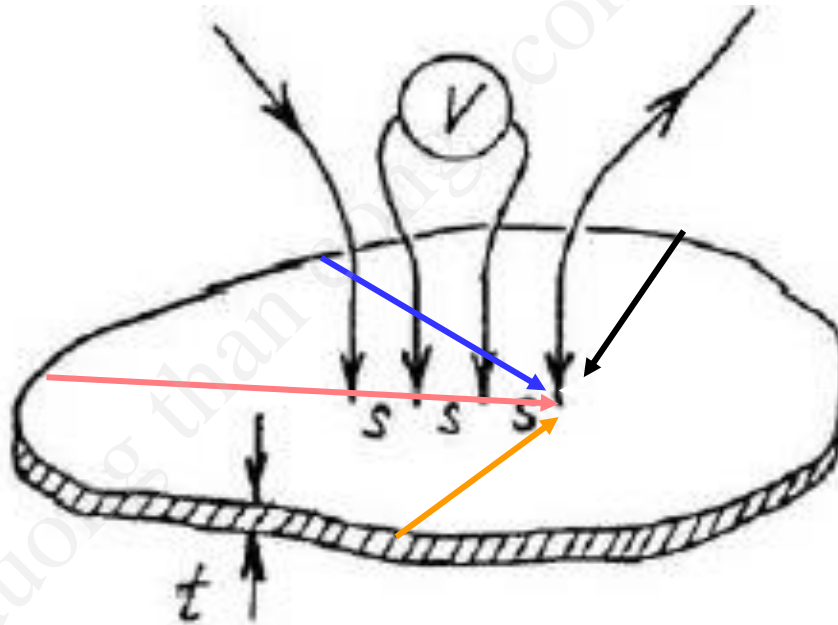

Hiệu điện thế giữa 2 mũi dò 2 và 3:

$$V_a = V_2 - V_3 = \int_s^{2s} E \cdot dr = \int_s^{2s} \rho \cdot J_r \cdot dr \Rightarrow V_a = \frac{\rho \cdot I \cdot \ln 2}{2\pi t}$$

Biểu thức mật độ dòng không đổi:

$$J_r = \frac{I}{S} = \frac{I}{2\pi r t}$$

Hiệu điện thế qua 3 và 2 tính tương tự:

$$V_b = V_3 - V_2 = - \int_{2s}^s E \cdot dr = \frac{\rho \cdot I \cdot \ln 2}{2\pi t}$$

**Kết hợp 2 trường hợp trên,
ta có hiệu điện thế đo được tại 2 mũi 2 và 3:**

$$V = V_a + V_b = 2 \cdot \frac{\rho \cdot I \cdot \ln 2}{2\pi\pi}$$

⇒ Điện trở suất:

$$\rho = \frac{\pi t}{\ln 2} \cdot \frac{V}{I}$$

⇒ Điện trở mặt:

$$R_s = \frac{\rho}{t} = \frac{\pi}{\ln 2} \cdot \frac{V}{I}$$

⇒ Thừa số hình học:

$$G_\infty = \frac{\pi}{\ln 2} \cdot t$$

Trường hợp t không nhỏ hơn nhiều so với s, có thêm thừa số hiệu chỉnh T(t/s). Do đó điện trở suất có dạng:

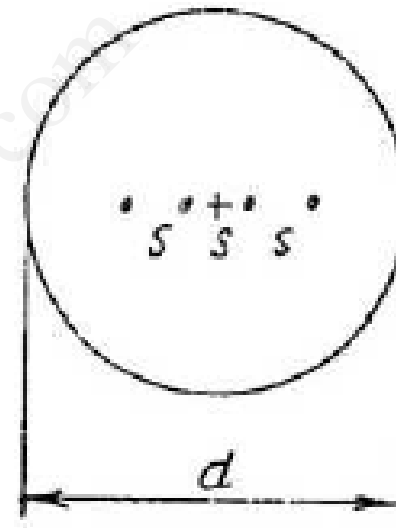
$$\rho = G_{\infty} \cdot \frac{V}{I} \cdot T\left(\frac{t}{s}\right)$$

t/s	T	t/s	T
0,4	0,9995	1,25	0,8490
0,5	0,9974	1,4286	0,7938
0,5555	0,9948	1,6666	0,7225
0,625	0,9898	2	0,6336
0,7143	0,9798	2,5	0,5276
0,8333	0,9600	3,3333	0,4067
1	0,9214	5	0,2753
1,1111	0,8907	10	0,1385

★ **Màng mỏng hình tròn ($t < s/2$)**

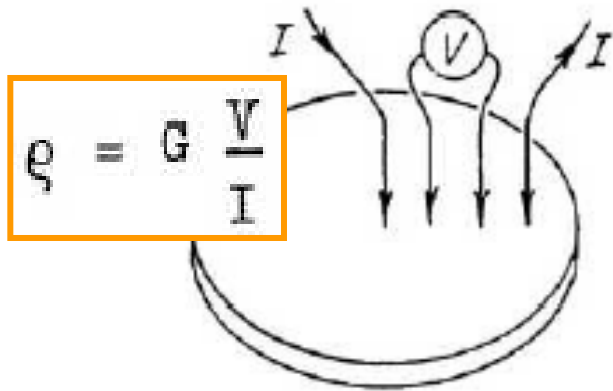
$$\rho = G_{\infty} \cdot \frac{V}{I} \cdot C\left(\frac{d}{s}\right)$$

$$C\left(\frac{d}{s}\right) = \frac{1}{1 + \frac{1}{\ln 2} \ln \left[\frac{1 + 3\left(\frac{s}{d}\right)^2}{1 - 3\left(\frac{s}{d}\right)^2} \right]}$$

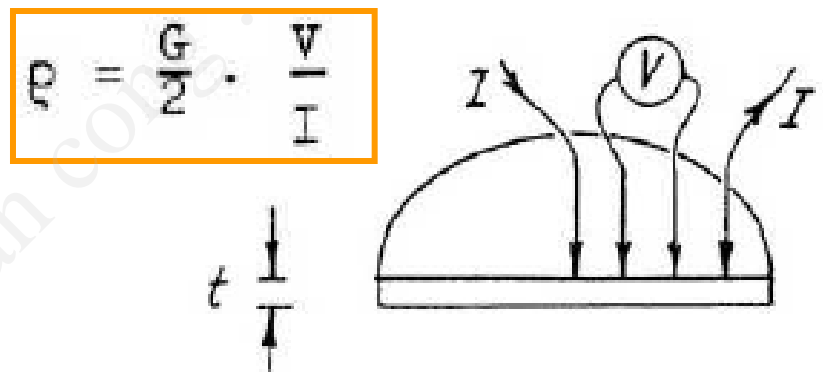

Điện trở suất của mẫu khi đặt 4 mũi dò ở các vị trí khác nhau

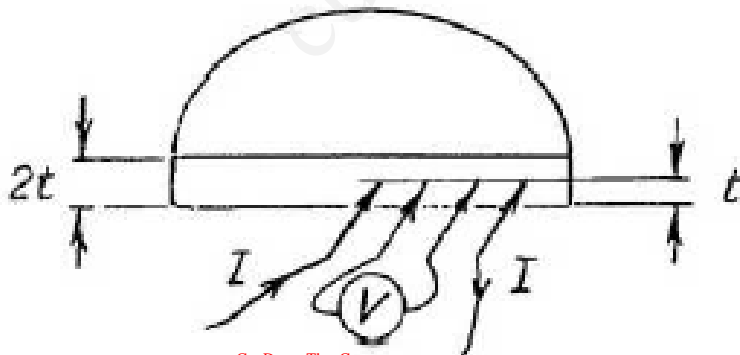
1) 4 mũi dò nằm trên đường kính của mẫu. Điện trở suất của mẫu:

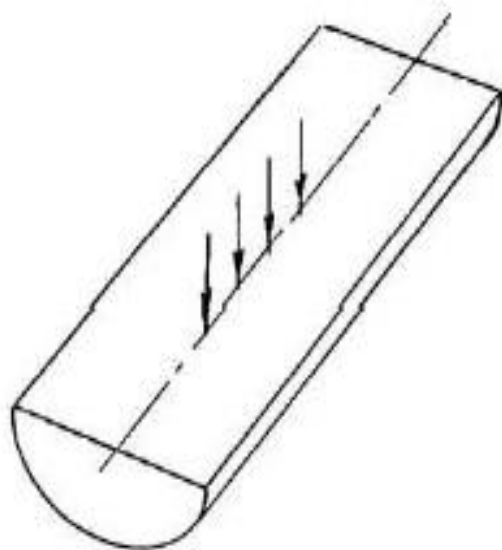
2) Nếu cắt mẫu như hình vẽ thì hiệu điện thế sẽ tăng gấp đôi với dòng điện I như nhau.

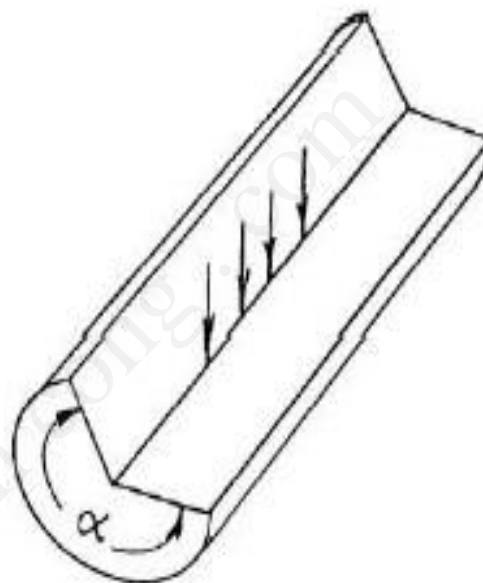
3) Nếu độ dày của mẫu tăng gấp đôi và vị trí 4 mũi dò như hình vẽ thì tỉ số giữa V và I tương tự như trường hợp 1)

$$\rho = G \frac{V}{I}$$

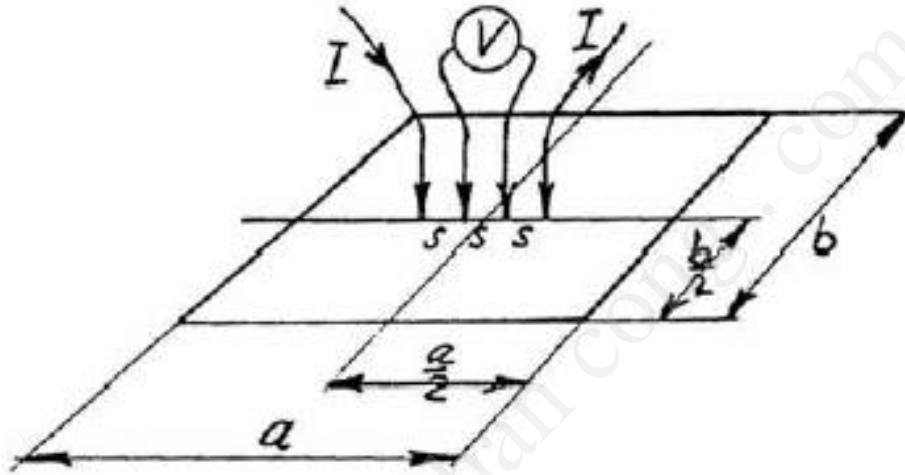

$$\varphi = G \frac{V}{I}$$

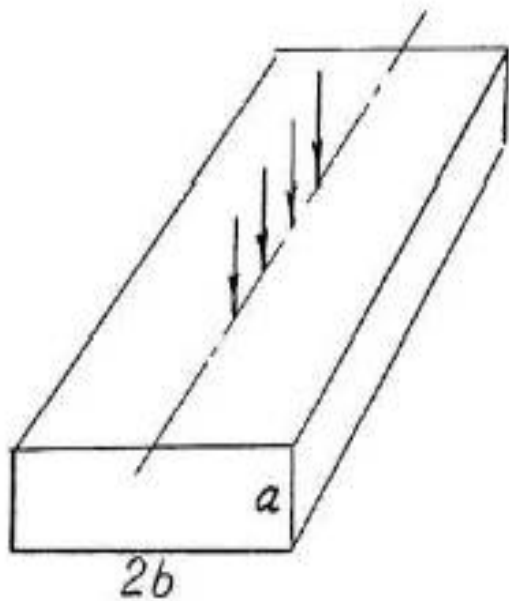
$$\varphi = \frac{\alpha^{\circ}}{180^{\circ}} G \frac{V}{I}$$

✦ Màng mỏng hình chữ nhật ($t < s/2$)

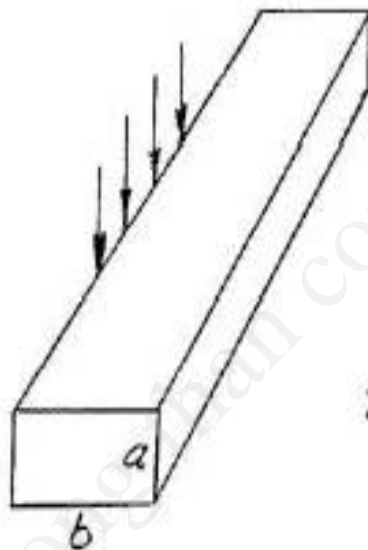

$$\rho = G_{\infty} \cdot \frac{V}{I} \cdot R\left(\frac{b}{s}, \frac{a}{b}\right)$$

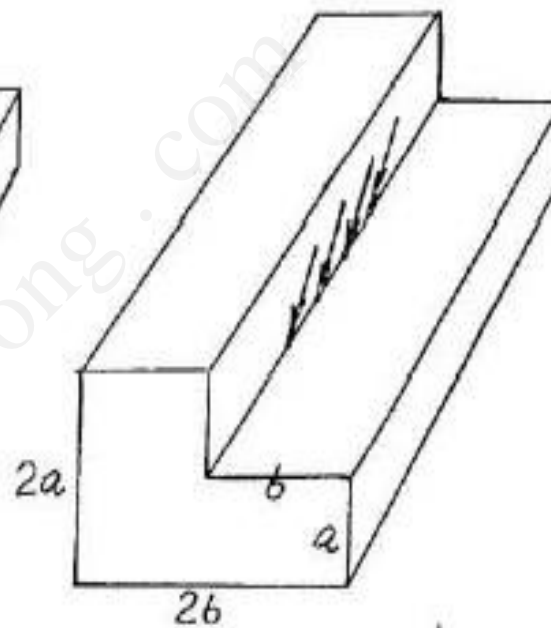
R là thừa số hiệu chỉnh được đưa vào do mẫu có dạng chữ nhật hữu hạn.

$$q = G \frac{V}{I}$$

$$q = \frac{1}{2} G \frac{V}{I}$$

$$q = \frac{3}{2} G \frac{V}{I}$$

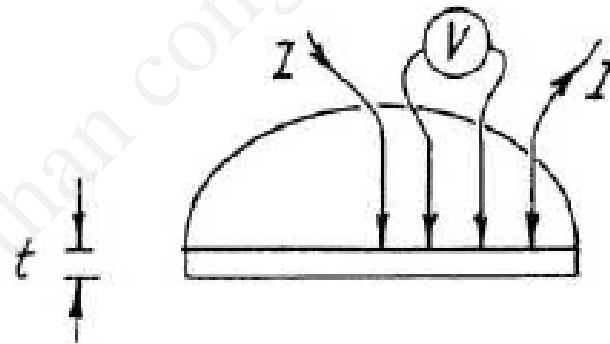
$$R\left(\frac{b}{s}, \frac{a}{b}\right)$$

$\frac{b}{s}$	$\frac{a}{b} = 1$	$\frac{a}{b} = 2$	$\frac{a}{b} = 3$	$\frac{a}{b} \geq 4$
1			0,2204	0,2205
1,25			0,2751	0,2751
1,5		0,3263	0,3286	0,3286
1,75		0,3794	0,3803	0,3803
2		0,4292	0,4297	0,4297
2,5		0,5192	0,5194	0,5194
3	0,5422	0,5957	0,5958	0,5958
4	0,6870	0,7115	0,7115	0,7115
5	0,7744	0,7887	0,7888	0,7888
7,5	0,8846	0,8905	0,8905	0,8905
10	0,9313	0,9345	0,9345	0,9345
15	0,9682	0,9696	0,9696	0,9696
20	0,9822	0,9830	0,9830	0,9830
40	0,9955	0,9957	0,9957	0,9957
∞	1	1	1	1

Ví dụ 1: Dùng phương pháp phún xạ magnetron tạo ra màng mỏng ZnO pha tạp Ga (GZO):

- Có kích thước 4 cm × 2 cm. (**Đáp số: $R_s = 22,27 \Omega/\square$; $\rho = 1,11.10^{-3} \Omega\text{cm}$**)

- Có dạng bán hình tròn như *hình vẽ*, với diện tích bề mặt là 353.25 mm² và màng có độ dày $t = 500$ nm. (**Đáp số: $R_s = 20,66 \Omega/\square$; $\rho = 1,03.10^{-3} \Omega\text{cm}$**)

Hãy xác định điện trở mặt và điện trở suất của màng bằng phương pháp bốn mũi dò, với khoảng cách giữa 2 mũi dò là 1mm, số chỉ ampe kế là 40 mA và số chỉ vôn kế là 200 mV. (*Lấy giá trị gần đúng $\pi = 3.14$*)